

ความหลากหลายของไผ่พื้นเมืองในภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือของไทย

กัญญา กิจธนภิรมย์

สาขาสัตวศาสตร์ คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

บทคัดย่อ

การศึกษาความหลากหลายของไผ่พื้นเมืองในภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือของไทย ได้ทำการศึกษาและรวบรวมข้อมูลจากเอกสารทางวิชาการและอินเทอร์เน็ต จำนวน 8 ฉบับ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2557 ถึง ปี พ.ศ. 2560 โดยศึกษาสายพันธุ์ไผ่พื้นเมืองที่พบในภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย รวมทั้งรูปร่างและสัดส่วนร่างกายของไผ่พื้นเมือง ซึ่งพบว่าภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีการเลี้ยงไผ่พื้นเมืองอยู่ 10 สายพันธุ์ ได้แก่ ไผ่ประดู่ ไผ่เหลือง ไผ่แดง ไผ่ซี่ ไผ่สา ไผ่เขียว ไผ่เทา ไผ่ดำง/ลาย ไผ่กนก และไผ่เจ้า ส่วนรูปร่างและสัดส่วนร่างกายจะแตกต่างกันไปตามแต่ละสายพันธุ์ และสายพันธุ์ที่นิยมเลี้ยงกันเป็นจำนวนมากในทั้งสองภูมิภาคคือ ไผ่ประดู่ และไผ่เหลือง เนื่องจากเป็นไผ่ที่เลี้ยงง่าย หนาแน่น ทาทางสง่า หาพันธุ์ได้ง่าย และมีสัดส่วนร่างกายที่ใกล้เคียงกันซึ่งถือได้ว่าเป็นสัดส่วนร่างกายของไผ่ที่ดี

คำสำคัญ : ความหลากหลาย สายพันธุ์ไผ่พื้นเมือง ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

บทนำ

ไก่อพื้นเมืองเป็นไก่ที่นิยมเลี้ยงกันมาตั้งแต่สมัยอดีตจนถึงปัจจุบัน โดยส่วนมากจะเลี้ยงไว้เพื่อการบริโภค ความเพลิดเพลินหรือความสวยงาม และเพื่อการกีฬา สมัยก่อนจะนิยมเลี้ยงไก่อพื้นเมืองเป็นจำนวนมาก เช่น ไก่อแจ้ ไก่อู (ไก่อชน) ไก่อตะเภา และไก่อเบตง เป็นต้น ซึ่งการเลี้ยงไก่อพื้นเมืองของแต่ละภูมิภาคจะแตกต่างกันออกไป และสายพันธุ์ไก่อพื้นเมืองที่พบและนิยมเลี้ยงจะมีความแตกต่างกันด้วย เพราะไก่อพื้นเมืองแต่ละพันธุ์จะมีลักษณะเด่นที่ไม่เหมือนกัน คือ การปรับตัวในสภาพแวดล้อมต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นการทนต่อโรคระบาด รูปแบบการเลี้ยงที่ง่าย ลักษณะเฉพาะตัวที่เก่ง และที่สำคัญความชื่นชอบของตัวบุคคลที่เลี้ยง ยกตัวอย่างเช่น ไก่อประดู่หางดำ นิยมเลี้ยงกันมากสามารถพบได้ทุกภาคของไทย และไก่อเหลียงหางขาว นิยมเลี้ยงและพบมากที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เพราะเป็นไก่ที่ชนเก่งและมีรูปร่างที่สง่า เนื่องจากคนอีสานชอบเลี้ยงไก่อชนเพื่อการแข่งขัน เป็นต้น จึงทำให้ไก่อพื้นเมืองได้รับความนิยมเป็นจำนวนมากในอดีต แต่ปัจจุบันกลับพบว่าไก่อพื้นเมืองสายพันธุ์แท้ของแต่ละพื้นที่มีจำนวนลดน้อยลง อาจเนื่องมาจากไก่อพื้นเมืองไทยผสมกับไก่อต่างประเทศมากขึ้น จากรายงานของ Duangjinda et al., (2012) อ้างโดย สุภาวดี แหม่มคง (2557) พบว่าการหาพันธุ์แท้ของไก่อพื้นเมืองสายพันธุ์ต่างๆ เป็นเรื่องที่ยากขึ้น เพราะเกษตรกรที่เลี้ยงไก่อพื้นเมืองทั่วไปจะเลี้ยงแบบปล่อยและผสมพันธุ์ไก่อเองตามธรรมชาติ โดยไม่มีการคัดแยกสายพันธุ์ และลักษณะภายนอกต่างๆ และปัจจุบันผู้ที่เลี้ยงไก่อชนยังนิยมนำไก่อพม่าและไก่อเวียดนามมาผสมกับไก่อพื้นเมืองไทย เพราะโครงสร้างใหญ่ ตัวหนา ดีเก่งกว่าไก่อพื้นเมืองไทย ทำให้สายพันธุ์ของไก่อพื้นเมืองไทยค่อยๆ หายไป นอกจากนี้ไก่อพื้นเมืองยังมีจุดอ่อนอีกหลายประการ โดยเฉพาะในด้านการคัดเลือกพันธุ์และการปรับปรุงพันธุ์ไก่อพื้นเมือง และกรมปศุสัตว์ (2546) อ้างโดย ฉววรรณพร จิรารัตน์ และคณะ (2559) ยังรายงานว่าปัญหาที่ทำให้ไก่อพื้นเมืองมีจำนวนลดลง คือเป็นผลมาจากการระบาดของโรคไข้หวัดนกในประเทศไทย จึงทำให้ไก่อพื้นเมืองไทยตายเป็นจำนวนมาก ส่งผลให้จำนวนประชากรของไก่อลดลง ดังนั้นสัมมนาฉบับนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อรวบรวมและศึกษาข้อมูลความหลากหลายของสายพันธุ์ไก่อพื้นเมืองไทยที่มีอยู่ในภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เพื่อเป็นข้อมูลในการนำไปใช้ประโยชน์ในการอนุรักษ์และพัฒนาสายพันธุ์แท้ของไก่อพื้นเมืองไทยต่อไป

สถานการณ์การเลี้ยงไก่พื้นเมืองไทย

ตารางที่ 1 แสดงจำนวนไก่พื้นเมืองที่เลี้ยงในประเทศไทยตั้งแต่ ปี 2554 – 2558 (กรมปศุสัตว์ 2560)

เขต ปศุสัตว์	ไก่พื้นเมือง (ตัว)				
	ปี 2554	ปี 2555	ปี 2556	ปี 2557	ปี 2558
รวม	76,155,430	82,290,082	67,386,455	72,617,407	72,412,366
เขต 1	4,705,410	4,998,156	4,369,306	4,788,901	4,471,757
เขต 2	3,080,295	3,488,140	2,674,515	3,636,009	3,415,025
เขต 3	20,069,065	20,953,753	16,593,974	16,091,886	16,427,243
เขต 4	13,109,128	14,044,970	10,794,639	12,998,475	14,181,955
เขต 5	13,046,172	14,324,981	11,338,339	11,886,146	12,019,998
เขต 6	9,274,908	10,909,038	9,216,915	8,830,155	9,237,136
เขต 7	2,415,474	2,481,350	2,953,093	5,033,243	3,727,606
เขต 8	4,782,164	5,140,327	4,225,051	6,358,062	5,839,667
เขต 9	5,672,814	5,949,367	5,220,623	2,994,530	3,091,979

การเลี้ยงไก่พื้นเมืองในทุกภูมิภาคของไทย มีวัตถุประสงค์ของการเลี้ยงที่แตกต่างกันไป ซึ่งส่วนใหญ่จะเลี้ยงไว้เพื่อบริโภค เพื่อจำหน่าย เพื่อการกีฬา (ไก่ชน) และเพื่อความสวยงามหรือประกวด โดยขึ้นอยู่กับความนิยมของแต่ละภาค ในส่วนของรูปแบบการให้อาหารในการเลี้ยงไก่พื้นเมืองส่วนใหญ่จะเป็นการปล่อยให้หากินเองตามธรรมชาติ และการให้อาหารเสริมบ้าง เช่น ปลายข้าวหรือข้าวเปลือก เป็นต้น (บุญญฤทธิ์ มุ่งจงกลาง และสัจจา บรรจงศิริ 2557) ส่วนสายพันธุ์ที่นิยมเลี้ยงจะแตกต่างกันไปตามพื้นที่หรือจังหวัด ซึ่งจากตารางที่ 1 จะพบว่าพื้นที่ที่มีการเลี้ยงไก่พื้นเมืองมาก คือ เขต 3 เขต 4 และเขต 5 โดยพื้นที่ทั้ง 3 เขต จะเป็นภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน และภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่าประชากรส่วนใหญ่ทำอาชีพเกี่ยวกับการเกษตรและเลี้ยงสัตว์เป็นหลัก ประกอบกับภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีลักษณะการเลี้ยงที่คล้ายกันคือ เลี้ยงไว้ตามได้ทุนบ้าน ปล่อยให้หากินเองตามธรรมชาติ นอกจากไก่พื้นเมืองจะเลี้ยงง่ายแล้วยังได้ประโยชน์จากมูลไก่ ซึ่งสามารถนำไปขายหรือใช้เองในครัวเรือนคือ มูลไก่เอามาเป็นปุ๋ยใส่ในแปลงพืชผักและไร่นา ทำให้พืชผักเจริญเติบโตได้ดีช่วยให้เกษตรกรลดการใช้ปุ๋ยเคมีและยังสามารถเก็บพืชผักไปขายได้ราคาที่สูงขึ้นอีกด้วย และที่ไก่พื้นเมืองได้รับความนิยมในหมู่ของเกษตรกรภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือเป็นจำนวนมากคือ เลี้ยงไว้เพื่อแข่งขันหรือการชนไก่ เพราะเป็นไก่ที่ชนเก่ง อดทน และมีท่าทางที่สง่า จึงทำให้มีจำนวนไก่พื้นเมืองมากกว่าพื้นที่อื่น ส่วนพื้นที่ที่มีการเลี้ยงไก่พื้นเมืองน้อยคือ เขต 1 เขต 2 เขต 6 เขต 7 เขต 8 และเขต 9 จะเป็นภาค

กลาง ภาคตะวันออก และภาคใต้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสภาพภูมิอากาศและพื้นที่ในการเลี้ยงมีจำกัด ยกตัวอย่าง เช่น ภาคใต้ มีภูมิอากาศแบบมรสุมมีฝนตกตลอดปีและเกษตรกรมีอาชีพหลักคือ การทำประมง จึงทำให้ไม่ค่อยนิยมเลี้ยงไก่พื้นเมืองเท่าที่ควร ส่วนภาคตะวันออก มีลักษณะภูมิอากาศคล้ายคลึงกับภาคใต้ มีฝนตกชุก อากาศร้อนชื้น เป็นภาคที่ทำอุตสาหกรรมเป็นหลัก จึงไม่ค่อยนิยมเลี้ยงไก่พื้นเมืองเช่นกัน และเมื่อพิจารณาเป็นรายปีจะเห็นว่าในปี 2555 มีจำนวนไก่พื้นเมืองที่เพิ่มขึ้นจากปี 2554 อาจเป็นผลมาจากหลังเกิดวิกฤตไข้หวัดนกระบาด และมีการทำลายสัตว์ปีกเป็นจำนวนมาก ทำให้ประชากรไก่พื้นเมืองลดลง ดังนั้นจึงได้มีการส่งเสริมให้เกษตรกรหันกลับมาเลี้ยงไก่พื้นเมืองอีกครั้ง เพื่อเพิ่มจำนวนไก่พื้นเมืองให้มากขึ้น แต่หลังจากนั้นปี 2556 - 2558 จะพบว่ามีจำนวนไก่พื้นเมืองลดลงจากปี 2555 ซึ่งอาจเป็นเพราะว่าการเลี้ยงไก่พื้นเมืองในระดับอุตสาหกรรมยังมีไม่มาก ลูกไก่ที่ผลิตได้มีจำนวนน้อย ไก่พื้นเมืองมีอัตราการตายสูง เพราะเกษตรกรไม่สนใจการทำวัคซีนในไก่พื้นเมืองและส่วนใหญ่มีรูปแบบการเลี้ยงแบบปล่อยให้หากินเอง (บุญญฤทธิ์ มุ่งจงกลาง และสัจจา บรรจงศิริ 2557) ประกอบกับมีการส่งเสริมให้เกษตรกรเลี้ยงไก่พันธุ์ลูกผสม ซึ่งเลี้ยงง่าย โตเร็ว และให้ผลผลิตที่สูง จึงทำให้เกษตรกรไม่สามารถที่จะคัดเลือกไก่พื้นเมืองสายพันธุ์แท้ไว้ทำพันธุ์ได้ และอีกเหตุผลหนึ่งคือ การที่นำเข้าไก่ชนพันธุ์ต่างประเทศเข้ามาผสมข้ามสายพันธุ์ เช่น สายพันธุ์พม่า และสายพันธุ์เวียดนาม เพราะมีโครงสร้างที่ใหญ่ ตัวหนา ตีเก่ง และเป็นที่ยอมรับเลี้ยงกันเป็นจำนวนมาก จึงทำให้ไก่พื้นเมืองสายพันธุ์แท้ของไทยมีจำนวนลดลง

สายพันธุ์ไก่พื้นเมืองที่พบในภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย

ตารางที่ 2 แสดงความหลากหลายของสายพันธุ์ไก่พื้นเมืองในแต่ละพื้นที่ของประเทศไทย

สายพันธุ์	ภาคเหนือ ¹	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ¹	บางกะพุ่ม ²	นครไทย ²	พิจิตร ³
เหลือง	53 (21.03 %)	67 (28.39 %)	18 (7.86 %)	38 (19.39 %)	80 (26.94 %)
ประดู่	33 (13.10 %)	55 (23.31 %)	37 (16.16 %)	26 (13.27 %)	145 (47.81 %)
เขียว	5 (1.98 %)	15 (6.36 %)	1 (0.44 %)	4 (2.04 %)	39 (13.13 %)
แดง	40 (15.87 %)	24 (10.17 %)	73 (31.88 %)	24 (12.24 %)	9 (3.03 %)
ซี	18 (7.14 %)	5 (2.12 %)	1 (0.44 %)	4 (2.04 %)	2 (0.67 %)
เทา	11 (4.37 %)	11 (4.66 %)	12 (5.24 %)	18 (9.18 %)	10 (3.36 %)
ดำ/ลาย	3 (1.19 %)	11 (4.66 %)	6 (2.62 %)	8 (4.08 %)	11 (3.70 %)
สา	86 (34.13 %)	47 (19.92 %)	19 (8.30 %)	9 (4.59 %)	4 (1.35 %)
นกกด	-	-	39 (17.03 %)	19 (9.69 %)	-
แจ้	-	-	2 (0.87 %)	10 (5.01 %)	-
อื่นๆ	3 (1.19 %)	1 (0.42 %)	21 (9.17 %)	21 (10.71 %)	-

หมายเหตุ : ¹เจนรงค์ คำมุงคุณ และคณะ (2559) ²ฉนวนพร จิราวัฒน์ และคณะ (2559)

³พรพรรณพี อำนวยสิทธิ์ และคณะ (2543)

จากตารางที่ 2 จะเห็นได้ว่าในภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคเหนือจะนิยมเลี้ยงไก่พื้นเมืองสายพันธุ์ที่แตกต่างกัน กล่าวคือภาคตะวันออกเฉียงเหนือจะนิยมเลี้ยงไก่เหลืองมากที่สุด คือ 28.39 % อาจเป็นเพราะไก่เหลืองเป็นที่นิยมเลี้ยงกันมาตั้งแต่อดีตและได้รับความนิยมไปอย่างกว้างขวาง ด้วยลักษณะการดีเป็นไก่ที่ชนเก่ง มีความอึดและทน เป็นไก่ที่มีความฉลาดปราดเปรียวในการต่อสู้ และคนอีสานชอบชนไก่ (กองบำรุงพันธุ์สัตว์ 2560) ในขณะที่ภาคเหนือจะนิยมเลี้ยงไก่สามมากที่สุด คือ 34.13 % อาจเป็นเพราะไก่สามเป็นสายพันธุ์ที่เลี้ยงง่าย โตเร็ว และหาพันธุ์ได้ง่ายในภูมิภาคนี้ นอกจากนี้เมื่อพิจารณาไปในรายอำเภอของจังหวัดพิษณุโลก จะพบว่าอำเภอบางกระทุ่มจะนิยมเลี้ยงไก่แดง คือ 31.88 % อาจเป็นเพราะในอำเภอนี้คนนิยมชนไก่และมีสนามชนไก่ มีกลุ่มผู้เลี้ยงไก่ชนและมีชมรมอนุรักษ์ไก่ชน จึงสามารถหาพันธุ์ไก่แดงได้ง่าย ส่วนอำเภอนครไทยจะนิยมเลี้ยงไก่เหลืองและไก่ประดู่ คือ 19.39 และ 13.27 % เพราะเป็นไก่ที่เลี้ยงง่าย ชนเก่ง ทำทางสง่า และเป็นความชื่นชอบของผู้เลี้ยงเอง ส่วนในจังหวัดพิจิตรพบการเลี้ยงไก่ประดู่มากที่สุด คือ 47.81 % ทั้งนี้อาจเป็นเพราะไก่ประดู่เป็นที่นิยมในหมู่ของนักชนไก่ในจังหวัดพิจิตร และสามารถฝึกสอนเป็นไก่ชนได้ดีเท่ากับไก่เหลือง (พรณระพี อำนวยสิทธิ์ และคณะ 2543)

รูปร่างและสัดส่วนร่างกายของไก่พื้นเมือง

ตารางที่ 3 แสดงน้ำหนักร่างกายและสัดส่วนร่างกายเฉลี่ยของไก่พื้นเมืองที่นำมาจากภาคต่างๆของไทย (อุดมศรี อินทรโชติ และคณะ 2551)

พันธุ์	ประดู่หางดำ	เหลืองหางขาว	แดง	จี
น้ำหนักตัว (กรัม)	3493.1 ± 324.9	3145.1 ± 301.7	3026.8 ± 390.6	2647.5 ± 307.3
ความกว้างลำตัว (ซม.)	7.2 ± 0.4	10.5 ± 0.6	6.9 ± 0.6	7.5 ± 0.4
ความยาวอก (ซม.)	13.3 ± 0.7	13.1 ± 0.8	12.8 ± 0.6	13.4 ± 0.7
ความยาวลำตัว (ซม.)	22.6 ± 1.0	22.0 ± 0.9	19.7 ± 0.3	24.6 ± 1.2
ความยาวแข้ง (ซม.)	10.7 ± 0.6	51.82 ± 2.2	10.4 ± 0.5	9.2 ± 0.6
ความสูง 1* (ซม.)	37.8 ± 2.0	37.5 ± 1.8	33.8 ± 1.7	33.3 ± 2.3
ความสูง 2** (ซม.)	54.2 ± 3.0	57.2 ± 2.1	51.82 ± 2.2	56.5 ± 2.0

* ความสูง 1 = วัดจากพื้นถึงหงอน, ** ความสูง 2 = วัดจากพื้นถึงหลัง

จากตารางที่ 3 จะเห็นได้ว่าไก่พื้นเมืองแต่ละสายพันธุ์จะมีน้ำหนักตัวและสัดส่วนร่างกายที่ต่างกันอย่างชัดเจน ซึ่งข้อมูลที่ปรากฏจะเป็นน้ำหนักตัวและสัดส่วนร่างกายของไก่พ่อพันธุ์ที่โตเต็มที่ (อายุ 1 ปี) เมื่อพิจารณาไก่ทั้ง 4 สายพันธุ์ พบว่าไก่ประดู่หางดำ ไก่เหลืองหางขาว และไก่แดง มีน้ำหนักตัวใกล้เคียงกันและมีน้ำหนักตัวมากกว่า ไก่จี นอกจากนี้จะเห็นได้ว่าไก่ประดู่หางดำและไก่เหลืองหางขาวมีสัดส่วนร่างกายที่

ใกล้เคียงกันและโดยภาพรวมถือเป็นสัดส่วนร่างกายที่ดี จึงทำให้เป็นที่นิยมเลี้ยงกันอย่างมากในกลุ่มนักชนไก่และบุคคลทั่วไป

ตารางที่ 4 แสดงน้ำหนักร่างกายและสัดส่วนร่างกายเฉลี่ยของไก่พื้นเมืองในแต่ละพื้นที่ของไทย

(เจนรงค์ คำมุงคุณ และคณะ 2559)

พื้นที่	ภาคเหนือ	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	P-value
ค่าสังเกต (ราย)	48	49	-
อายุ (เดือน)	19.08 ± 9.53	15.61 ± 9.19	0.07
น้ำหนักตัว (กรัม)	2,675.00 ± 459.65	2,823.86 ± 368.49	0.08
ความสูง 1** (ซม.)	49.98 ± 4.92 ^b	58.29 ± 4.07 ^a	<0.01
ความสูง 2*** (ซม.)	36.58 ± 4.45	37.76 ± 2.59	0.12
ความยาวลำตัว (ซม.)	20.73 ± 1.87 ^b	21.78 ± 1.62 ^a	<0.01
ความยาวปีก (ซม.)	34.48 ± 4.64 ^b	41.29 ± 2.30 ^a	<0.01
ความยาวแข้ง (ซม.)	10.18 ± 1.00	10.34 ± 0.86	0.40

^{a,b} ค่าเฉลี่ยที่มีตัวอักษรกำกับต่างกันแถวเดียวกันแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (P<0.05)

จากตารางที่ 4 จะเห็นได้ว่ารูปร่างและสัดส่วนร่างกายของไก่พื้นเมืองทั้งสองภาคมีความแตกต่างกัน อาจเป็นเพราะไก่แต่ละสายพันธุ์ อายุ เพศ และการเลี้ยงในแต่ละพื้นที่ที่ทำการศึกษามีความแตกต่างกัน จึงทำให้ค่าเฉลี่ยไม่เท่ากัน ซึ่งจะเห็นได้ว่าไก่ภาคเหนือและไก่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีอายุ น้ำหนักตัว ความสูง วัดจากพื้นถึงหลัง และความยาวแข้ง ที่ไม่แตกต่างกัน แต่ความสูงวัดจากพื้นถึงหงอน ความยาวลำตัว และความยาวปีก แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะพื้นที่ภาคเหนือพบกลุ่มไก่สา ไก่เหลือง และไก่แดง มากที่สุด ซึ่งมีน้ำหนักตัวและสัดส่วนร่างกายน้อยกว่าไก่เหลือง ไก่ประดู่ และไก่แดง ที่พบมากในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งสอดคล้องกับตารางที่ 3 พบว่าไก่ประดู่และไก่เหลืองมีน้ำหนักตัวและสัดส่วนร่างกายมากกว่าไก่พันธุ์อื่นๆ

จากตารางที่ 5 จะเห็นได้ว่าสัดส่วนร่างกายของอำเภอบางกระทุ่มมากกว่าอำเภอนครไทย อาจเป็นเพราะว่าอำเภอบางกระทุ่มพบกลุ่มไก่แดง ไก่ประดู่ และไก่นกกด มากที่สุด ซึ่งมีทั้งเพศผู้และเพศเมียโดยปกติแล้วเพศผู้จะมีน้ำหนักตัวเฉลี่ยและความยาวลำตัวที่มากกว่าเพศเมีย จึงทำให้อัตราส่วนร่างกายของไก่พื้นเมืองไม่เท่ากัน และอำเภอนครไทยพบกลุ่มไก่เหลือง ไก่ประดู่ และไก่แดง มากที่สุด ซึ่งส่วนใหญ่เป็นพันธุ์เดียวกันจึงทำให้มีค่าเฉลี่ยน้ำหนักตัว ความสูงวัดจากพื้นหงอน ความยาวปีก และความยาวแข้ง

ไม่แตกต่างกัน เมื่อนำมาคิดค่าเฉลี่ยแล้วจึงทำให้มีค่าใกล้เคียงกัน ซึ่งสอดคล้องกับตารางที่ 3 พบว่าไก่อ่ประตูและไก่เหลือง มีน้ำหนักตัวและสัดส่วนร่างกายมากกว่าไก่พันธุ์อื่นๆ

ตารางที่ 5 แสดงน้ำหนักร่างกายและสัดส่วนร่างกายเฉลี่ยของไก่พื้นเมืองในแต่ละพื้นที่ของไทย

(ฉววรรณพร จิราวัฒน์ และคณะ 2559)

พื้นที่	บางกะทุ่ม	นครไทย	P-value
ค่าสังเกต (ตัว)	229	196	-
อายุ (เดือน)	17.43 ± 0.75*	17.49 ± 0.98*	0.003
น้ำหนักตัว (กรัม)	2,180.00 ± 0.04	2,060.00 ± 0.4	0.117
ความสูง 1** (ซม.)	47.88 ± 0.53	48.06 ± 0.59	0.117
ความสูง 2*** (ซม.)	-	-	0.24
ความยาวลำตัว (ซม.)	27.32 ± 0.30	26.80 ± 0.32	0.0001
ความยาวปีก (ซม.)	38.38 ± 0.28	37.28 ± 0.30	0.49
ความยาวแข้ง (ซม.)	9.28 ± 0.09	8.68 ± 0.14	0.10

* อายุและเพศ (ผู้/เมีย), ** ความสูง 1= วัดจากพื้นถึงหงอน, *** ความสูง 2 = วัดจากพื้นถึงหลัง

จากข้อมูลที่มีทั้งหมดจะเห็นได้ว่าไก่พื้นเมืองมีจำนวนที่ลดลง อาจเป็นเพราะมีการส่งเสริมให้เลี้ยงไก่พันธุ์ลูกผสม ซึ่งเลี้ยงง่าย โตเร็ว คุณภาพเนื้อใกล้เคียงไก่พื้นเมือง และให้ผลผลิตสูง และอีกสาเหตุหนึ่งคือมีการนำเข้าไก่ชนพันธุ์ต่างประเทศเข้ามาผสมข้ามสายพันธุ์ เช่น สายพันธุ์พม่า และสายพันธุ์เวียดนาม เพราะมีโครงสร้างที่ใหญ่ ตัวหนา ตีเก่ง และเป็นที่นิยมเลี้ยงกันเป็นจำนวนมาก จากสถานการณ์ที่ไก่พื้นเมืองลดลง จึงควรมีการอนุรักษ์ไก่พื้นเมืองสายพันธุ์แท้ไว้และส่งเสริมให้เกษตรกรเลี้ยงไก่พื้นเมืองสายพันธุ์แท้ให้มากขึ้นจากข้อมูลที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในเรื่องของการคัดแยกสายพันธุ์ การปรับปรุงพันธุ์ การอนุรักษ์และพัฒนาสายพันธุ์แท้ให้คงอยู่ ไก่พื้นเมืองที่ควรนำมาปรับปรุงพันธุ์คือ ไก่ประตูและไก่เหลือง เพราะเป็นพันธุ์ดั้งเดิมของไทยและอยู่คู่กับคนไทยมาตั้งแต่โบราณ มีลักษณะที่สง่า ชนเก่ง และเลี้ยงง่าย จึงเป็นที่นิยมเลี้ยงกันอย่างมาก นอกจากนี้ควรมีการส่งเสริมให้เกษตรกรหันมาเลี้ยงไก่พื้นเมืองสายพันธุ์แท้ให้มากขึ้น เช่น ส่งเสริมให้มีการเลี้ยงไก่ในระบบโรงเรือนและมีการคัดเลือกพ่อแม่พันธุ์ที่ดี ส่งเสริมให้ความรู้ความเข้าใจในการป้องกันโรคระบาดในไก่พื้นเมือง โดยการให้ความสำคัญในการทำวัคซีนป้องกันโรคในไก่ ซึ่งจะทำให้ไก่พื้นเมืองมีจำนวนที่เพิ่มมากขึ้นและยังคงสายพันธุ์แท้ไว้ให้อยู่คู่กับคนไทยต่อไป

สรุปและข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาความหลากหลายของไก่พื้นเมืองในภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่มีการเลี้ยงไก่พื้นเมืองเป็นจำนวนมาก พบว่ามีสายพันธุ์ของไก่พื้นเมืองหลักๆ ได้แก่ ไก่ประตู ไก่เหลือง ไก่แดง

ไก่ชี่ ไก่สา ไก่เขียว ไก่เทา ไก่ดำ/ลาย ไก่ขนกกด และไก่แจ้ ส่วนพันธุ์ที่นิยมเลี้ยงกันเป็นจำนวนมากคือ ไก่ประดู่และไก่เหลือง เพราะว่าเป็นไก่ที่เลี้ยงง่าย ขนเก่ง ทำทางสง่า หาพันธุ์ได้ง่าย และเป็นความชื่นชอบของตัวผู้เลี้ยงเอง นอกจากนี้ยังมีสัดส่วนร่างกายที่ดี ดังนั้นไก่ประดู่และไก่เหลืองจึงเหมาะที่จะนำมาส่งเสริมและอนุรักษ์สายพันธุ์แท้ให้คงอยู่และมีจำนวนที่มากขึ้น เพื่อที่เราจะได้มีไก่พื้นเมืองสายพันธุ์แท้ให้อยู่กับคนไทยต่อไป

เอกสารอ้างอิง

กรมปศุสัตว์. 2560. **สรุปข้อมูลและสถิติจำนวนเกษตรกร – ไก่. 2554 - 2558.** ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและ

การสื่อสาร กรมปศุสัตว์ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. <http://esc.agritech.doae.go.th>.

20 กุมภาพันธ์.

กองบำรุงพันธุ์สัตว์. 2560. **ลักษณะและมาตรฐานไก่พื้นเมืองไทย.** กรมปศุสัตว์.

<http://www.dld.go.th/breeding>. 20 กุมภาพันธ์.

เจนรงค์ คำมุงคุณ, ชัยตรี บุญดี และอำนาจ เลี้ยวธารากุล. 2559. ความหลากหลายของไก่พื้นเมืองในพื้นที่

ภาคเหนือ และภาคตะวันออกเฉียงเหนือของไทย. **แก่นเกษตร 44 ฉบับพิเศษ 1: 37-42.**

ณวรรณพร จิรารัตน์, อุษณีย์ภรณ์ ศรีอัยเพชร, นิธิมา เกลิมแสน, ปุณเรศวร์ รัตนประดิษฐ์, สุภาวดี แหมมคง, ณรกลม เลาห์รอดพันธ์, ประภาศิริ ใจผ่อง, รังสรรค์ เจริญสุข, สันธยา นุ่มท้วม และทศพร อินเจริญ.

2559. ความหลากหลายของลักษณะภายนอกของไก่พื้นเมืองไทยในจังหวัดพิษณุโลก. **แก่นเกษตร 44 ฉบับพิเศษ 2: 395-400.**

บุญญฤทธิ์ มุ่งจงกลาง และสัจจา บรรจงศิริ. 2557. การศึกษาภูมิปัญญาการเลี้ยงไก่พื้นเมืองในประเทศไทย.

ฐานข้อมูลงานวิจัย มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช: หน้า 125-129.

พรรณระพี อำนวยสิทธิ์, คมสัน อำนวยสิทธิ์ และสนิท ท้วมสกุล. 2543. ความหลากหลายของไก่พื้นบ้าน

เพศผู้ เขตอำเภอเมือง จังหวัดพิจิตร 1)พันธุ์ของไก่พื้นบ้านเพศผู้. การประชุมทางวิชาการของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ครั้งที่ 38: หน้า 284-285.

สุภาวดี แหมมคง. 2557. ความหลากหลายของลักษณะภายนอกของไก่พื้นเมืองไทยในพื้นที่จังหวัด

พิษณุโลก. **Rajabhat J.Sci. Humanit. Soc. Sci. 15(2): 63-73.**

อุดมศรี อินทรโชติ, อำนวย เลี้ยวธารากุล, ชีระชัย ช่อไม้, ทวีศิลป์ จินด้าง และชูศักดิ์ ประภาสวัสดิ์. 2551.

โครงการ “การสร้างฝูงไก่พื้นเมืองจำนวน 4 พันธุ์. รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์: หน้า 20-21.